

Makten över kvinnan

»rörelser som alltid strävat efter att kontrollera kvinnors sexualitet och reproduktion«

Snart kommer julen. Vi firar att Gud blir människa i det nyfödda barnet. Vi ser en unga mamma och en bonuspappa. Eller hur gick det egentligen till, när Maria födde sitt barn? Den frågan har följt med den kristna rörelsen sedan tidiga år. Debatten har återkommande blossat upp, på sistone i samband med ärkebiskopsvalet i Svenska kyrkan. Man kan fråga sig varför det verkar viktigare att veta hur, än varför Jesus kom till världen. Och om Guds människoblivande skulle lida allvarliga men, om Jesu tillblivelse gick till på samma sätt som för alla människor.

Jag är övertygad om att en förklaring till att frågan kommer tillbaka handlar om makten över kvinnan, och inte minst hennes kropp. Som i frågan om abort.

Sedan länge råder i Sverige bred politisk enighet om aborträtten. I flera länder i EU är kvinnors möjlighet till abort däremot små eller obefintliga. Rumänien och Slovakien är på väg att införa hårdare bestämmelser. På Malta sker inte abort ens efter våldtäkt eller om kvinnan svävar mellan liv och död. I Polen och Irland är abort förbjudet, få undantag medges. Och den nya konstitutionen i Ungern anger rätten till liv från befruktningssögonblicket. När lagstiftningen säger nej växer i det fördolda den farliga och dyra abortmarknaden. Kvinnans liv är i allvarlig fara.

Men värnandet av kvinnan är inte självklart i dagens Sverige heller. I höst har en reportageserie i *Dagens Nyheter* (27 och 28 november 2013) uppmärksammat sexualbrott mot flickor. De utredande poliserna konstaterade: "Att 10-15 tonårsskallar samtidigt förgriper sig på en tonårstjej är inte längre ett ovanligt ärende". Poliserna menade att de ser förändrade bakomliggande attityder som breder ut sig hos både ungdomar och vuxna. En av utredarna såg en pojke på en skola ta tag i en flickas huvud och trycka ned det mot pojkens skrev. När polisen tog upp händelsen med skolans rektor fick han höra att det handlade om "jargong", att "det är så det är nu för tiden". Det tar ofta flera veckor innan det går upp för flickorna att det som de utsatts för kan vara ett brott. Då har de flesta av dem börjat må dåligt,

kanske har de även blivit hotade med att det ska spridas filmer på dem. Flickorna är inte ens säkra på att de har rätt att säga nej till sex.

I flera av de länder som nu inskränker aborträtten är de högerextrema krafterna starka. Det är rörelser som alltid strävat efter att kontrollera kvinnors sexualitet och reproduktion. Denna tanke är bärande i fascismens ideologi. Men frågan är om vi i tillräcklig grad gjort upp med de ideal om kvinnor och män som förenklat kan beskrivas som ett huvudinnehåll i den borgerlighet som formades under 1800-talet och som de högerextrema byggde vidare på. Till skillnad från i förindustriellen gjordes i borgerligheten skillnad på produktion och reproduktion. Livet delades upp i ett offentligt och privat rum. Kvinnan förflyttades från de centrala livsuppgifter som hon haft till en mer begränsad värld. Kvar blev omsorg och just reproduktion. För arbetarkvinnan rymde rummet även hennes arbetskraft, men aldrig makten över produktionen. Mannen uppfattades vara till för samhälle och produktion, kvinnan för hem och familj.

Jag vänder åter till grundfrågorna om makten över kvinnan och kvinnans kropp, frågor som också är teologiska. Den teologiska kompassen uttrycks när den unga nyblivna mamman mitt i den kristna trons centrum beskrivs och tolkas. Den tydliggörs i hur kvinnan bemöts och i hennes livsutrymme.

Och vad kan då Sverige, och Svenska kyrkan, göra för att konkret värna kvinnors liv? Ja, de svenska samhällsföreträdarna kan i det europeiska samarbetet verka för att subventionera aborter i Sverige, för kvinnor som söker sig hit. Och Sverige, och Svenska kyrkan, kan nationellt och internationellt verka för att kvinnans livssituation alltid finns med på dagordningen. Det handlar om att värna kvinnans hälsa och hennes rätt att bestämma över sitt eget liv.

BOEL HÖSSJER SUNDMAN

